קמוניא ואשלג *הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר הרי זה צבע הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שדיהה הרי זה כתם והטהרות טמאות וצריך להטביל *איזהו רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גריסין לעיסת גריסין של פול *חלוקת נפש מי רגלים *שהחמיצו וצריך לכסכס שלש פעמים לכל אחד ואחד *העבירן שלא כסדרן או שהעביר שבעה סמנין כאחת לא עשה ולא כלום: **גמ'** תנא *נתר אלכסנדרית ולא נתר אנטפטרית: בורית: אמר רב יהודה זה אהלא והתניא הבורית והאהל אלא מאי בורית כבריתא ורמינהי *הוסיפו עליהן הלביצין והלעונין הבורית והאהל ואי בורית כבריתא מי אית ליה שביעית *והתנן *זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא והתניא הבורית והאהל תרי גווני אהלא: קמוניא: אמר רב יהודה שלוף דוץ: ואשלג: *אמר שמואל שאלתינהו לנחותי ימא ואמרו אשלגא שמיה ומשתכח ביני נקבי מרגניתא ומפקי לה ברמצא דפרזלא: הטבילו ועשה [כו']: תנו רבנן העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר צפון ועבר טהרותיו טמאות צפון צבע נמי מעבר אלא העביר עליו ששה סמנין ולא עבר העביר עליו צפון ועבר טהרותיו טמאות שאם העביר שביעי מתחלה שמא עבר תניא אידך העביר עליו שבעה סמנין ולא עבר שנאן ועבר טהרותיו טהורות א"ר זירא לא שנו אלא הטהרות שנעשו בין תכבוסת ראשונה לשניה אבל טהרות שנעשו אחר תכבוסת שניה טהרותיו טמאות שהרי הקפיד עליו ועבר

אמר

קמוניא ואשלג. מפרש בגמ': הטבילו. קודם שהעבירן עליו: הרי זה צבע. דאי הוה דם הוה עבר: שדיהה. נשתנה מלמראיתו: לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש. שנחלק האוכל מן הקליפה ועושה גריסים הפול ומעבירו על הכתם: לכסכס. לשפשף: שלש פעמים. בין שתי ידיו כדרך כובס בגדים שכופל לזו עם לזו ומשפשף ומוליך ומביא: כסדרן. כדרך ששנויין כאן: לא עשה ולא כלום. לא נבדוק ולא נבטל: **גמ'** כבריתא. גפרית: הוסיפו עליהן. לענין שביעית הלבלין: עיקר. שורש שממנו חי. וגפרית קרקע בעלמא הוא: ברמצא דפרזלא*: צפון. שטו"ן בלע"ז: שנאן ועבר טהרותיו טהורות. דאם איתא דדם הוא בהעברה קמייתא הוה עבר: תכבוסת. העברת סממנין: שהרי הקפיד עליו. כשחזר והעבירן גילה דעתו שמקפיד עליו נספק דם: ועבר. על ידי העברה זו ועשה בו מעשה דם שכן דרך דם לעבור על ידי שבעת הסממנים:

מידי

אמר רב יהודה זה אהל. בשבת פרק רבי עקיבא (דף צ.) איכא ספרים דגרסי זה אהל ופריך והתניא הבורית והאהל ותימה דהתנן אהל בפרק המוציא (שם פט:) וי"ל דתרי גווני אהל הוו חד לבנין וחד לתפיפה וכבוס ואתי שפיר להאי גירסא במסקנא דקאמר אלא מאי בורית אהל ולא קאמר אלא לעולם כו': **והתניא** הבורית והאהל. פי' לענין שביעית נשנית אבל לפי גירסת הספרים דשבה דגרס הבורית והאהל תימה היא לענין מה נשנית ולאו לענין הוצאת שבת הא קאמר רבי יהודה שיעור בנתר ובורית כדי להעביר בו את הכתם והך שיעורא לא שייך רק מאי ז' מיני סמנים ומיהו איכא למימר דרבנן אית להו דבורית ואהל הראויין לתפיפה וכבוס אית להו חד שיעורא לענין שבת ורבי יהודה פליג אבורית לחוד וקאמר כדי להעביר בו את הכתם: **כבריתא**. פירש"י גפרית וכן בערוך' אש וגפרית תרגום אשלא וכבריתא (תהלים יא) והקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש בשבת כי פריך כבריתא מי אית ליה שביעית לפרוך ממתני' דשבת דתנן בפ' המוציא (דף צ.) שיעור אחרינא בגפרית חפת כדי לסתום נקב ומיהו לא קשה דבכמה מקומות מצי למפרך ממשנה וכשהפירכא יותר פשוטה מן הברייתא פריך מינה ועוד כיון שסידר הש"ס הכא הובאה שם והוקבעה: **כל** שאין לו עיקר. פירש בקונטרס במסכת עבודה זרה (דף יד.) עיקר המתקיים בארץ בימות החמה ובימות הגשמים וזה קשה דא"כ תבואה לא יהא נוהג בה שביעית שאינה מתקיימת בימות הגשמים ונראה כמו שפירש הכא שאין לו שורש בארץ כמו גפרית וגם מה שפירש שם תורניתא מין ארז כדאיתא בראש השנה (דף כג.) שיטה תורניתא זה אינו נראה דבמסכת ע"ז (דף יד.) פריך כי הכא ומי אית ליה שביעית והתניא כו' והרי ודאי לארז יש לו שורש על כן נראה כמו שפי' רש"י בשבת (דף ל.) שהוא כעין מתפורת גריף שקורין אנט"ש ומין קרקע הוא וכמו גפרית הוא שאינו נשרש בארץ: **תרי** גווני אהלא. תימה לספרים דגרסי בשבת (שם) והתניא הבורית והאהל אמאי לא משני מעיקרא תרי גווני אהל כדמשני במסקנא גבי אהל וי"ל דקים ליה להש"ס דלא הוו תרי גווני אהל לכבוס: **הטבילו** ועשה על גביו טהרות כו' הרי זה צבע. אין לפרש הרי זה ודאי צבע כדפירש בקונטרס בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סח:) דאם כן לקמן אמאי קאמר אבל טהרות שלאחר תכבוסת שניה טמאות הלא כיון שלא עבר מתחלה בז' סממנים ודאי צבע הוא ועוד כי פריך לקמן לר"ל דאמר בלוע שיכול לצאת ע"י הדחק לא שמיה בלוע ממאי פירכא היא הרי היא ודאי צבע ואין כאן טומאה בלועה כלל ואמאי נקט נמי והטבילו אפי' לא הטבילו נמי על כן צריך לפרש הרי זה ספק צבע כלומר יש לו לתלות בצבע ואע"פ דפעמים דדם נדה [אינו] עובר ע"י ז' סמנין הכא איכא ספק ספיקא מלבד טעמא דבטול דשמא צבע הוא כיון דלא עבר ואם תמצי לומר דדם הוא אימא מעלמא אתא הילכך מטהרינן אפילו למפרע אבל טעמא דבטול לחוד לא מהני דגבי דם נדה דקאמר מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו אינו אלא לטהר מכאן ולהבא אבל למפרע טמא מדרבנן הואיל והקפיד שסבור שיכול לצאת ע"י ז' סממנין ואכתי לא בטלו ואע"ג דמן התורה טהור דהואיל ואין סופו לצאת ע"י ז' סממנין נתבטל אבל כאן כיון דאיכא ספק ספיקא וכבטול טהור אף מדרבנן למפרע ומיהו מטעם ספק ספיקא לחוד לא הוה מטהרינן ליה אי לאו טעמא דבטול משום דרגילות לבא דם מגופה כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ג.) בלפור לא נתעסקה בשוק של טבחים לא עברה האי דם מהיכא אתא דעל כרחך בלא טעמא דבטול לא מטהרינן ליה מטעם ספק ספיקא מדנקט הטבילו אע"ג דמקילין בשאר ספק ספיקא ומשום הכי פריך מינה לר"ל דבטל אע"ג דיכול לצאת ע"י הדחק בצפון ואם תאמר אכתי למה לי הטבילו כיון דטהור מטעם בטול וספק ספיקא וי"ל דנהי דכשנתייבש הבגד נתבטל מיהו כשלח לא נתבטל וכשלח לא נגע בו הבגד ומשום הכי צריך להטביל ועוד יש לומר הרי זה צבע לביעות דם בעלמא ונתבטל ולא נצטרך לטעם דספק ספיקא והשתא נתפרש טעם בטול במשנה דמינה פריך לריש לקיש ומיהו פירוש ראשון נראה עיקר דלשון צבע לא משמע לביעות דם אלא צבע ממש:

צפון צבע נמי מעבר. ואם תאמר ומה בכך והא הקפיד עליו כיון שהעביר לשון אחר שבעה סמנין ונימא דטהרותיו טמאות דקאמר קאי אתכבוסת שניה ומהאי טעמא נמי קאמרינן לקמן שנאן ועבר דטהרות שנעשו אחר תכבוסת שניה טמאות והכא נמי ליטמא וליכא למימר דקפידא לא מהני אלא כשעובר בז' סממנין שמעבירין בקל אבל צפון שמעבירין על ידי הדחק אפילו הקפיד טהורות דלקמן מסיק רב פפא יכול לצאת והקפיד עליו דברי הכל טמא אע"פ שאין יכול לצאת אלא ע"י הדחק והיינו שיכול לצאת על ידי צפון דהא ממתני' פריך רבי יוחנן לריש לקיש אמאי טהורה כי לא עבר ע"י ז' סמנין הא יכול לצאת ע"י צפון וי"ל דברייתא לא איירי בטהרות דלאחר תכבוסת שניה דיותר היה ראוי לאשמועינן טהרותיו טהורות אטהרות דלאחר תכבוסת ראשונה כדקאמר בברייתא דלקמן אלא אתכבוסת ראשונה נמי קאי והוה מצי למפרך מברייתא דבסמוך דקתני שנאן ועבר טהרותיו טהורות אלא דניחא ליה למיפרך מגופה:

העביר עליו ששה סמנין ולא עבר העביר עליו צפון ועבר כו'. תימה פשיטא והלא אינו מוזכר במשנתינו צפון במנין ז' סממנין ומאי קא משמע לן והא פשיטא דבששה לא סגי ויש לומר דאשמועינן דאע"ג דלא עבר כלל ולא נשתנה ע"י ו' סמנין איכא למימר משום השביעי לא יעבור קא משמע לן דיש להחמיר דשמא בשביעי אם העביר קודם הצפון היה עובר: **שנאן** ועבר. נראה לר"י דע"י שנאן צבע נמי עובר דאי לאו הכי אמאי טהורות אפילו למפרע הא ליכא הכא ספק ספיקא ויהיו טמאות למפרע כיון דליכא אלא חדא ספיקא כדפרישית במתניתין: **שהרי** הקפיד עליו. ואם תאמר (א) אמתני' דקתני הרי זה צבע מ"מ כשיכבסנו הרי מקפיד עליו וליטמאו טהרות דלאחר הכבוסה וי"ל דכבוס אינו קפידא דאינו אלא לנקיו ואם תאמר מ"מ כשיכבסנו יטמא הבגד שילך הדם ואינו בלוע וי"ל דבילותו יבטל נמי בתכבוסת: **שהרי** הקפיד עליו ועבר. ואם תאמר מה צריך לומר ועבר וכי היתה משום דנפלט וטמא הבגד א"כ אמאי נקט והקפיד וי"ל דנקט ועבר דאז קפידתו קפידא הואיל והועילה מחשבתו שעבר ומשום הכי נמי קתני במתניתין דכי לא עבר טהור ואף על גב דהקפיד:

אמר

תוספי הרא"ש

אלא מאי בורית אהל. ק"ק דה"ל למימר אלא לעולם מאי בורית אהל והלכך נראה כגירסא דשבת פרק אמר רבי עקיבא דגרים מעיקרא בורית אמר רב יהודה זה אהל והתניא הבורית והאהל כו': **והטבילו** ועשה על גביו טהרות והעביר עליו ז' סמנין ולא עבר הרי זה צבע. אין לפרש והוי ודאי צבע מדלא עבר דא"כ אמאי [נקט] הטבילו אפי' לא הטבילו נמי טהרותיו טהורות ועוד מאי מותיב מינה ר' יוחנן לר"ל בגמ' דאמר טומאה בלועה מטמאה כיון דצבע הוא אין כאן טומאה בלועה כלל. ועוד תניא בגמ' שנאן ועבר טהרותיו טהורות ומפרש דהיינו טהרות שבין תכבוסת ראשונה לשניה אבל טהרות שאחר תכבוסת שניה טמאות עד שיטביל כיון שהקפיד עליו ואי ודאי צבע הוא כשלא עבר בראשונה מה תלוי בקפידא כיון דודאי אין כאן דם. אלא ה"ק הרי זה ספק צבע והוי כעין ספק ספיקא ספק צבע ספק דם ואפי' את"ל דם איסור מעלמא אתא ולא ספק ספיקא ממש. דא"כ בלא העברת סמנין יהא טהור אלא אינו כשאר ספק ספיקא דעלמא משום דרוב פעמים מגופה אלא ע"י שלא עבר ע"י ז' סמנין ה"ל ספק ספיקא ומטהרינן לה אבל דם נדה ודאי אע"ג דאמרינן בגמ' דמעביר עליו ז' סמנין ומבטלו ה"מ לטהרות דלאחר תכבוסת דכיון שביטלו גלי אדעתיה שאינו מקפיד עליו עוד. אבל טהרות דקודם לכן טמאות שהרי לא ביטלו עדיין. ודוקא מדרבנן אבל מדאורייתא טהורות כיון שהוא בלוע כל כך שאינו סופו לעבור ע"י סמנין הילכך דוקא הטבילו הוא דמטהרינן משום דאיכא לספוקי בצבעים ואפי' היה דם נדה ודאי לא היו טמאות מדאורייתא אלא מדרבנן אבל אם לא הטבילו דאם היה דם נדה ודאי היו טמאות מדאורייתא שהרי נטמא הבגד מתחלה כשנפל עליו הדם הלח אין לטהר מטעם דאיכא לספוקי בצבע. זו היא שיטת

רבינו שמשון. ונדחק לפרש ולחלק לר' יוחנן בין כתם לדם נדה ממש דבכתם טהרות ראשונות טהורות ובדם נדה טמאות. וק"ל מאי שנא דם נדה שהוא כל כך שאינו יכול לצאת כ"א ע"י צפון [illegible]
מאחר דאינן יכולין [לצאת] כ"א ע"י הפסק תנור דמטהר ר' יוחנן הילכך נראה לפרש הרי זה צבע כיון שהעביר עליו ז' סמנין ולא עבר הוברר הדבר שהיה בלוע מעיקרו כל כך שאינו יכול [לצאת] כ"א ע"י צפון
[illegible] דם ואין כאן צביעת דם בעלמא. וה"ה דם נדה ודאי אם הטבילו ועשה על גביו טהרות והעביר עליו ז' סמנין ולא עבר טהרותיו טהורות והאי דנקט כתם משום דמתניתין איירי בכתמים וה"ה דם נדה ודאי
והיינו דקתני היא דם הנדה ודאי מעביר עליו ז' סמנין ומבטלו דאם עבר נטהר הכתם ואם לא עבר הוברר שהיה בלוע כל כך שלא היה יכול לעבור כ"א ע"י צפון ואפי' טהרות הראשונות טהורות: צפון צבעא נמי
מעבר. ע"י ז' סמנין לא עבר בלוע הוי וטהור כדתנן במתניתין ומה שעבר ע"י צפון לא יצא ע"י כך מטהרות בלוע דאפי' צבעא נמי מעבר. ותימה מאי קשיא ליה דילמא טהרותיו טמאות דקאמר היינו לאחר
[illegible] שהרי הקפיד עליו ועבר כדאמרינן בסמוך דטהרות דלאחר תכבוסת שניה טמאות וה"ת דוקא כי עבר ע"י ז' סמנין אהני קפידתו לטמא אח"כ אבל כי לא עבר אלא ע"י צפון אין קפידתו קפידא לפי שהוא בלוע
כדאמרינן בסוף שמעתין אמר רב פפא יכול לצאת ע"י צפון כיוצא בו דהא פריך ר' יוחנן לר"ל ממתניתין אמאי טהורות כי [illegible]
[illegible] לצאת ע"י צפון והוי כמו יכול לצאת ע"י הפסק דמטמא ר"ל אע"פ שלא יצא. וי"ל דא"כ ה"ל למימר טהרותיו טמאות. וניסא דקאי אתכבוסת ראשונה כדאמר בסמוך דמשמע תחלת דבריו יש לו לפ'
[illegible] אתכבוסת ראשונה נמי קאי ואפי' לא הוה צפון מעביר הצבע הוה יכול להקשות מברייתא דבסמוך שנאן ועבר טהרותיו טהורות אלא דניחא ליה למיפרך מגופה: שאם העביר עליו הם שביעי שמא
[illegible] פשיטא דבששה סמנין לא סגי ואם לא העביר כל השבעה טמא. וי"ל דמיירי כגון שלא דיהה מראה אדמימותו כלל בהעברת ששה סמנין סד"א בשביל השביעי מטמא לא יעבור וצבע הוא אלא לאו אלא טהרות
[illegible] תכבוסת ראשונה מטבילה עד תכבוסת שניה. אבל טהרות דמתכבוסת שניה עד שיבטל טמאות דכיון שהקפיד עליו תניא בו מנהג דם אלמא לא מחשיב ליה בלוע ע"י מה שלא עבר בז' סמנין הראשונים.
[illegible] קתני מתניתין דהרי זה צבע ואין צריך להטביל הא כיון שהקפיד עליו להעבירו בז' סמנין נהג בו מנהג דם ויהא טמא עד שיבטל וי"ל והעברת ז' סמנין דמתניתין אינן כדי להעביר הכתם דאדרבה ניחא ליה שיהא

כז א מיי' פ"ט מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה יג:

כח ב מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הל' לג סמג לאוין קיא טוש"ע [illegible]

כט ג מיי' שם הל' לו:

ל ד ה ו מיי' פ"ט מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה יד:

[פ' כבר כ']

[תוספתא לקמן פ"ט סנהדרין דף מט. שבועות]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שהרי וכו' במתניתין דקתני:

לעזי רש"י
שטו"ן. סמן.

מוסף רש"י

לכסכס. לשפשף הכתם (זבחים צה:). שלא כסדרן. כסדר שמנה במשנה זה אחר זה (שם). לא עשה ולא כלום. [illegible] אנטפטרית. [illegible] עיקר. [illegible] שלוף דוץ. [illegible] בין נקבי מרגניתא. [illegible] ברמצא דפרזלא. [illegible]